

Sygn. akt **III AUa 1163/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: SSA Iwona Niewiadowska-Patzer

SSA Jolanta Cierpiał (spr.)

Protokolant: insp.ds.biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2015 r. w Poznaniu

sprawy **T. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o zwrot świadczenia

na skutek apelacji T. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 20 marca 2014 r. sygn. akt VII U 2136/13

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że T. W. nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty zadłużenia z tytułu niena leżnie pobranej renty socjalnej w wysokości 611,67 zł.

SSA Jolanta Cierpiał	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
----------------------	-----------------------	-------------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 kwietnia 2013 r. nr (...), znak:(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie art. 138 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz.1227 ze zm.), po rozpoznaniu wniosku T. W. z dnia 27 lutego 2013 r. odmówił odstąpienia od żądania zwrotu kwoty zadłużenia z tytułu niena leżnie pobranej renty socjalnej, przyznanej decyzją z dnia 12 lipca 2012 r. znak (...) w łącznej kwocie 611,67 zł.

Od powyższej decyzji, doręczonej w dniu 19 kwietnia 2014 r., T. W. wniósł odwołanie z zachowaniem wymaganego trybu i terminu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasową argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Zarządzeniem z dnia 6 września 2013 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu zwrócił akta organowi rentowemu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. w celu uzupełnienia materiału sprawy i dołączenia decyzji zawierającej szczegółowe uzasadnienie faktyczne, odnoszące się do sytuacji majątkowej, rodzinnej i zdrowotnej odwołującego.

W związku z zarządzeniem Sądu Okręgowego w Poznaniu organ rentowy wydał w dniu 25 października 2013 r. decyzję uzupełniającą do decyzji nr (...) z dnia 15 kwietnia 2013 r., na podstawie której dokonał uzupełnienia w uzasadnieniu decyzji nr (...), zaś pozostawił bez zmian sentencję tej decyzji.

Wyrokiem z dnia 20 marca 2014 r. wydanym w sprawie o sygn. VII U 2136/13, Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział VII Ubezpieczeń Społecznych oddalił wniesione odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

T. W. urodził się w dniu (...), ma wykształcenie wyższe prawnicze.

Prawomocną decyzją z dnia 5 marca 2004 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał odwołującemu prawo do renty socjalnej na okres od 1 grudnia 2003 r. do 28 lutego 2005 r. Podstawę faktyczną decyzji stanowiło orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 26 lutego 2004 r., w którym stwierdzono, że przebyte epizody depresyjne i podejrzenie choroby schizofrenicznej powodują całkowitą niezdolność do pracy do lutego 2005 r., a owa niezdolność pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym do 22 kwietnia 2001 r.

Organ rentowy wypłacał odwołującemu świadczenie rentowe nieprzerwanie w okresie od 1 marca 2005 r. do 30 września 2012 r.

Prawomocną decyzją z dnia 13 lipca 2011 r. organ rentowy zobowiązał odwołującego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 marca 2010 r. do 31 marca 2010 r. w kwocie 593,28 zł, ponieważ ustalili w postępowaniu wyjaśniającym, że odwołujący był zatrudniony w Kancelarii Radcy Prawnego M. B. w T. w okresie od 1 lutego 2010 r. do 28 lutego 2010 r. i osiągnął wynagrodzenie w wysokości 2.300,00 zł., które zostało wypłacone w dniu 9 marca 2010 r., co spowodowało przekroczenie kwoty przychodu nie powodującej zawieszenia renty socjalnej (tj. 973,10 zł w marcu 2010 r).

Następnie w dniu 30 listopada 2011 r. odwołujący uzyskał w spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. przychód w wysokości 1.001,98 zł. brutto (750,00 zł. netto). Ponadto w 2011 roku odwołujący świadczył usługi na podstawie umowy zlecenia w spółce (...) dla (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., jako nauczyciel języka angielskiego i tak w dniu 31 października 2011 r. uzyskał kwotę 907,70 zł. brutto (680,00 netto), w dniu 15 listopada 2011 r. - 907,70 zł. brutto (680,00 netto), a w dniu 14 grudnia 2011 r. - 907,70 zł. brutto (680,00 netto). W związku z osiągnięciem przez ubezpieczonego przychodu uzasadniającego zmniejszenie wysokości świadczenia, prawomocną decyzją z dnia 12 lipca 2012 r. organ rentowy zobowiązał odwołującego do zwrotu kwoty 611,67 zł. tytułem nienależnie pobranej renty socjalnej za okres od 1 listopada 2011 r. do 30 listopada 2011 r. w kwocie 611,67 zł.

W dniu 18 grudnia 2012 r. do siedziby pozwanego organu rentowego wpłynął wniosek T. W. o przywrócenie prawa do renty socjalnej. Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 20 maja 2013 r. ustaliła, że zaburzenia afektywne dwubiegunowe – epizod depresji nie dają podstaw do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy. Powyższe ustalenie stało się podstawą do wydania w dniu 28 maja 2013 r. decyzji odmawiającej przywrócenia prawa do renty socjalnej, od której T. W. wniósł odwołanie do Sądu Okręgowego w Poznaniu. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą VII U 2242/13. W toku postępowania Sąd ten przeprowadził dowód z opinii biegłych psychiatry i psychologa, którzy w pisemnej opinii z dnia 24 września 2013 r. rozpoznali u odwołującego m.in. chorobę afektywną dwubiegunową w okresie remisji. Biegli stwierdzili, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Do czasu wydania wyroku w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu sprawa o sygnaturze VII U 2242/13 nie zakończyła się.

W dniu 27 lutego 2013 r. T. W. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. wniosek o odstąpienie od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranej renty socjalnej za miesiąc listopad 2011 r., ze względu

na szczególnie uzasadnione okoliczności. W uzasadnieniu wniosku odwołujący podał, że nie odwołał się od decyzji z dnia 12 lipca 2012 r. z powodu epizodu ciężkiej depresji, na potwierdzenie której to okoliczności dołączył kopię zaświadczenia lekarskiego, z którego wynika, że od marca 2012 r. pozostaje w leczeniu w (...) w P.. Nadto odwołujący podniósł, że nie pracuje zarobkowo z uwagi na ciężką depresję, a jedynym jego dochodem są środki pieniężne otrzymywane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w P. w wysokości ponad 500,00 zł.

Po rozpatrzeniu przedmiotowego wniosku organ rentowy nie wyraził zgody na odstąpienie od żądania zwrotu kwoty zadłużenia z tytułu nienależnie pobranej renty socjalnej i wydał w dniu 15 kwietnia 2013 r. zaskarżoną decyzję nr (...). Decyzją z dnia 25 października 2013 r. pozwany uzupełnił decyzję z dnia 15 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż T. W. w 2002 r. ukończył studia na (...) Uniwersytetu im. A. M. w P. na kierunku prawo, w trybie stacjonarnym. Po ukończeniu studiów nie odbył aplikacji. Pracował w wyuczonym zawodzie przez trzy miesiące, wykonywał również pracę tłumacza i windykatorka. W Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS nie ma dokumentów świadczących o tym, że odwołujący podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia bądź prowadzenia działalności gospodarczej. Odwołujący nie jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna- zrezygnował z ubiegania się o status osoby bezrobotnej, z uwagi na orzeczenie o niepełnosprawności. Ponadto poczynawszy od października 2013 r. T. W. jest studentem studiów podyplomowych na Uniwersytecie Ekonomicznym w P. na (...) (studia roczne i odpłatne, w całości-finansowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w P. w ramach pomocy osobom niepełnosprawnym).

Sąd I instancji ustalił, iż nadto, iż w okresie od października 2012 r. do grudnia 2012 r. odwołujący wynajmował lokal mieszkalny położony w K., za który płacił czynsz w kwocie 400,00 zł. miesięcznie, a następnie mieszkał w akademiku administrowanym przez (...) Ekonomiczny w P. i z tego tytułu poniósł w miesiącu lutym 2014 r. i w miesiącu marcu 2014 r. koszty w wysokości po 550,00 zł. miesięcznie. Oplata za media za miesiąc styczeń wyniosła 49,00 zł. Odwołujący prowadzi samodzielne gospodarstwo domowe, na pełnopłatne leki przeznacza kwotę 30,00 zł. miesięcznie. Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący nie ma nikogo na swoim utrzymaniu, nie korzysta z pomocy rodziców i starszej siostry z uwagi na brak kontaktu z rodziną zamieszkałą w T..

Sąd I instancji ustalił równocześnie, że odwołujący utrzymywał się z pieniędzy pożyczonych od znajomych oraz środków otrzymywanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w P. w formie: zasiłku celowego na zakup żywności, przyznanego na okres od 1 stycznia 2013 r. do 28 lutego 2013 r. w wysokości 280,00 zł miesięcznie, zasiłku celowego na zakup żywności, przyznanego na okres od 1 marca 2013 r. do 30 kwietnia 2013 r. w wysokości 250,00 zł miesięcznie, zasiłku celowego na zakup leków w miesiącu kwietniu 2013 r. w wysokości 93,00 zł, zasiłku okresowego, przyznanego na okres od 1 stycznia 2013 r. do 28 lutego 2013 r. w minimalnej wysokości 271,00 zł miesięcznie, zasiłku okresowego, przyznanego na okres od 1 marca 2013 r. do 30 kwietnia 2013 r. w minimalnej wysokości 271,00 zł miesięcznie, zasiłku okresowego w wysokości 271,00 zł miesięcznie, przyznanego na okres od 1 maja 2013 r. do 31 lipca 2013 r., a także zasiłku stałego z tytułu niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym od 1 stycznia 2014 roku w wysokości 529,00 zł miesięcznie. Sąd ustalił, iż odwołujący nie posiada żadnego majątku, nieruchomości i ruchomości oraz oszczędności.

Sąd Okręgowy ustalił w zakresie stanu zdrowia odwołującego, iż odwołujący leczy się psychiatrycznie z powodu zaburzeń afektywnych dwubiegunowych, w związku z czym był hospitalizowany w Klinice (...) w P. (rozpoznanie: „zaburzenia afektywne dwubiegunowe z dominującym poczuciem zmęczenia i braku snu ((...)), zaburzenia osobowości mieszane ((...)”). Według ustaleń Sądu Okręgowego aktualnie stan odwołującego ma charakter subdepresyjny. Nadto Sąd I instancji ustalił, iż odwołujący posiada umiarkowany stopnia niepełnosprawności (symbol (...)), który datuje się od 22 marca 2013 r. (orzeczenie zostało wydane na okres do 30 kwietnia 2015 r., zaś niepełnosprawność istnieje od 1999 r.), jednak odwołujący jest zdolny do pracy na stanowisku przystosowanym w warunkach pracy chronionej.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, uznając odwołanie za bezzasadne.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wydanego wyroku wskazał, iż zgodnie z art. 138 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1440), zwanej

dalej „ustawą”, organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Sąd wskazał na wyjątkowy charakter tegoż przepisu, którego podstawą zastosowania mogą być jedynie aktualne na dzień składania wniosku okoliczności najczęściej związane z sytuacją majątkową, rodzinną i zdrowotną wnioskodawcy, zaś kompetencja organu rentowego w tym przedmiocie jest osadzona w konstrukcji tzw. "uznania administracyjnego", która podlega jednakże kontroli sądowej w trybie przewidzianym w art. 83 ust. 2 ustawy systemowej. Rozpoznając w niniejszej sprawie odwołanie od zaskarżonej decyzji, Sąd I instancji dokonał oceny bezprawności decyzji ZUS – tj. oceny, czy w sprawie "zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności", biorąc pod uwagę, iż materialnoprawna konstrukcja przepisu oparta jest na uznaniowej kompetencji ZUS.

Sąd Okręgowy zauważył, iż ustawodawca nie sprecyzował, jakie konkretnie okoliczności uzasadniają skorzystanie z instytucji przewidzianej w przepisie art. 138 ust. 6 ustawy, zatem w każdej sprawie należy dokonać analizy okoliczności konkretnego przypadku oraz wskazał, iż wśród okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 138 ust. 6 ustawy wymienić można m.in. brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń, ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę i to powodującą niezdolność do pracy osoby zobowiązanej, członka jej rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu; wiek osoby zobowiązanej, zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej.

Sąd Okręgowy uznał jednak, iż żadna z powyższych przesłanek nie zachodzi w przypadku odwołującego, albowiem:

a) odwołujący nie został dotknięty żadnymi ww. losowymi i niezależnymi od niego okolicznościami, które uniemożliwiłyby mu realizację obowiązku bez uszczerbku dla jego egzystencji,

b) odwołujący zaniechał szukania pracy ponieważ czuje się do niej całkowicie niezdolny, mimo że nie jest osobą niepełnosprawną całkowicie niezdolną do pracy - legitymowanie się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności określonym w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.) nie jest bowiem równoznaczne ze spełnieniem przesłanki całkowitej niezdolności do pracy, o której mowa w art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, zaś odwołujący orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności został zaliczony do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym zdolną do pracy w warunkach pracy chronionej (nie zaś niezdolną do pracy),

c) odwołujący nie wykazał, ażeby był osobą ciężko chorą - aktualny stan psychiczny odwołującego ma charakter subdepresyjny i nie świadczy o pogorszeniu stanu zdrowia, co wynika z zaświadczenia wystawionego przez specjalistę psychiatrę leczącą aktualnie odwołującego, przedłożonego przez samego odwołującego,

d) odwołujący nie ma nikogo na utrzymaniu,

e) odwołujący jest osobą młodą (37 lat), zdrową fizycznie (na dzień wydawania spornej decyzji, jak i na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem I instancji brak było bowiem dowodów na istnienie całkowitej niezdolności do pracy odwołującego), z uwagi na co brak jest podstaw do przyjęcia, że odwołujący nie jest w stanie podjąć jakiejkolwiek pracy, choćby dorywczej, zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (odwołujący posiada wykształcenie wyższe oraz włada językiem angielskim w stopniu umożliwiającym nauczanie tego języka, zaś po ukończeniu podjętych studiów podyplomowych jego kwalifikacje zawodowe jeszcze wzrosną), bądź wymagającej niższych kwalifikacji w niepełnym wymiarze czasu pracy; jednocześnie Sąd I instancji ustalił, iż w przeszłości odwołujący podejmował zatrudnienie - w okresie od 1 lutego 2010 r. do 28 lutego 2010 r. odwołujący otrzymał wynagrodzenie w kwocie 2.300,00 zł., za pracę świadczoną w kancelarii radcy prawnego w T., natomiast w okresie od października do grudnia 2011 r. świadczył usługi

na podstawie umowy zlecenia w spółce (...) dla (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., jako nauczyciel języka angielskiego, za wynagrodzeniem 907,70 zł. brutto (680,00 netto).

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż obecna sytuacja majątkowo-finansowa odwołującego jest trudna (jego jedynym źródłem utrzymania odwołującego jest bowiem zasilek stały w związku z ustaloną niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym w kwocie 529,00 zł), jednakże nie uzasadnia definitywnego odstąpienia przez organ rentowy od żądania od odwołującego zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, albowiem okoliczności powyższe nie stanowią okoliczności nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 ust.6 ustawy o emeryturach i rentach, gdyż odwołujący nie jest aktualnie osobą całkowicie niezdolną do pracy ani też osobą nieporadną. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że nie ma podstaw do uznania zaskarżonej decyzji za niezasadną z powodów wskazanych w odwołaniu, ponieważ w rozpoznawanej sprawie nie zachodzą "szczególnie uzasadnione okoliczności" w rozumieniu art. 138 ust.6 ustawy o emeryturach i rentach, które uzasadniałyby odstąpienie od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń, a zatem zaskarżona decyzja organu rentowego była decyzją prawidłową.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł odwołujący T. W., zarzucając:

1. poważne błędy w ustaleniach faktycznych, polegające głównie na ustaleniu niepotrzebnych dla sprawy faktów i brania ich pod uwagę przy wyrokowaniu, a także pominięciu istotnych faktów i dowodów, w szczególności poprzez pominięcie istotnych faktów dotyczących jego choroby i dokumentów to udowadniających,

2. poważne błędy w ocenie prawnej stanu faktycznego, w szczególności:

- naruszenie art. 227 k.p.c.,
- naruszenie art. 316 § 1 k.p.c.,
- nieuwzględnienie art. 5 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- nieuwzględnienie art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- pominięcie art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,
- nieuwzględnienie art. 6 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej,
- błędną wykładnię art. 138 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS

Wskazując na te zarzuty odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniesioną przez odwołującego apelację uznać należy za zasadną.

Zasadny okazał się bowiem zarzut dokonania błędnej oceny stanu faktycznego w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy uznał odwołującego za osobę zdolną do zarobkowania w zakresie pozwalającym na realną poprawę sytuacji bytowej i finansowej, a w konsekwencji zwrot nienależnie pobranego świadczenia z tytułu renty socjalnej, w łącznej kwocie 611,67 zł.

Ze ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego oraz zgromadzonego materiału dowodowego, będącego podstaw tych ustaleń, wynika bowiem, iż odwołujący od wielu lat cierpi na schorzenia psychiatryczne – u odwołującego rozpoznano m.in. zaburzenia afektywne dwubiegunowe z dominującym poczuciem zmęczenia i braku snu ((...)) oraz zaburzenia osobowości mieszane ((...)), w związku z czym był on kilkakrotnie hospitalizowany. Co prawda aktualnie choroba afektywna dwubiegunową może mieć łżejszy przebieg (być w fazie remisji, a stan odwołującego mieć charakter subdepresyjny), niemniej jednak z ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego wynika, iż dotychczas podejmowane przez odwołującego próby zatrudnienia były właściwie bezskuteczne. Odwołujący od czasu ukończenia studiów wyższych był zatrudniony jedynie przez krótkie okresy: w okresie od 1 lutego 2010 r. do 28 lutego 2010 r. w kancelarii radcy prawnego w T., w okresie od października do grudnia 2011 r. świadczył usługi na podstawie umowy zlecenia w spółce (...) dla (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., jako nauczyciel języka angielskiego oraz w listopadzie 2011 r. w spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., co daje łącznie mniej niż rok zarobkowania w okresie kilkunastu lat od ukończenia studiów wyższych. Z dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach sprawy (nie kwestionowanej przez żadną ze stron) wynika, iż jest to powiązane z występującymi u odwołującego zaburzeniami chorobowymi (dokumentacja medyczna k. 15-18).

Słusznie zauważa również apelujący, w sytuacji występowania u niego wieloletnich zaburzeń chorobowych, posiadane kwalifikacje zawodowe (wykształcenie wyższe prawnicze oraz biegłe władanie językiem angielski w stopniu umożliwiającym nauczanie tego języka), a nawet ich podniesienie wskutek ukończenia podjętych przez apelującego studiów podyplomowych, nie gwarantują mu znalezienia stałego zatrudnienia zgodnie z tymi kwalifikacjami, ani nawet poniżej tych kwalifikacji, chociażby w niepełnym wymiarze czasu pracy. Jak wskazuje dotychczasowe doświadczenie zawodowe T. W. podejmował w przeszłości zatrudnienie jedynie na bardzo krótkie okresy, nie powodujące stałej, realnej poprawy sytuacji bytowej i finansowej apelującego. Tym bardziej w sytuacji, gdy poprzednie zatrudnienie apelującego miało miejsce przed ponad 3 lata, możliwość znalezienia przez niego zatrudnienia (choćby dorywczego) po tak długim okresie oraz jego utrzymania przez okres pozwalający apelującemu na rzeczywistą poprawę sytuacji bytowej i finansowej uznać należy w okolicznościach tej konkretnej sprawy za nierealną z uwagi na istniejące zaburzenia o charakterze psychicznym. Tym samym w świetle zasad doświadczenia życiowego (w szczególności w świetle reguł panujących na rynku pracy, będącym obecnie „rynkiem pracodawcy”, charakteryzującym się dużą podażą pracowników, w tym posiadających wysokie kwalifikacje, na którym to pracodawca może wybierać pracownika spośród wielu kandydatów) nie sposób zgodzić się z oceną organu rentowego, iż trudności finansowe oraz zdrowotne apelującego mają charakter okresowy oraz z oceną organu rentowego oraz Sądu Okręgowego, że istnieje realna możliwość podjęcia przez apelującego pracy zarobkowej (stałej lub dorywczej), a w konsekwencji, że istnieje realna szansa na poprawę sytuacji bytowej i finansowej, pozwalająca w szczególności na zwrot nienależnie pobranego świadczenia z tytułu renty socjalnej. W realiach rynkowych z dużą dozą prawdopodobieństwa można bowiem zakładać, że pracodawca mając do wyboru pracownika z występującymi zaburzeniami psychicznymi i pracownika bez takich zaburzeń, wybierze pracownika zdrowego, co w rzeczywistości stawia apelującego w zdecydowanie gorszej sytuacji.

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu Apelacyjnego apelującego uznać należy za osobę niezdolną do zarobkowania w zakresie pozwalającym realną poprawę jego sytuacji bytowej i finansowej – w szczególności pozwalającej na zwrot nienależnie pobranego świadczenia z tytułu renty socjalnej, w łącznej kwocie 611,67 zł.

Przy tym zasadny okazał się zarzut błędnego ustalenia przez Sąd Okręgowy faktu, iż dom studencki, w którym zamieszkiwał odwołujący, jest administrowany przez Uniwersytet A. M. w P., nie zaś - jak błędnie stwierdził Sąd I instancji – przez Uniwersytet Ekonomiczny w P. (potwierdzenia dokonania przelewów k. 68-70). Nie miało to jednak wpływu na wynik niniejszego postępowania .

W pozostałym zakresie zarzut nieprawidłowego ustalenia stanu faktycznego był niezasadny, albowiem wszystkie ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, a Sąd Apelacyjny w pełni podziela te ustalenia i przyjmuje je za własne. W szczególności wskazać należy, iż z materiału dowodowego jasno wynika (zeznania apelującego, oświadczenie wynajmującego k. 11), iż apelujący zamieszkiwał w K. w okresie od października do grudnia 2012 r. (co potwierdza z resztą apelujący w treści apelacji). Nieistotna

zaś była okoliczność, czy odwołujący zamieszkiwał tam dłużej, albowiem w kontekście ustalenia, iż apelujący w czasie wyrokowania zamieszkiwał w akademiku (oraz ustalenia kosztów z tym związanych), okoliczność powyższa pozostawała bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle art. 316 § 1 k.p.c. Z uwagi na powyższe Sąd I instancji nie czynił w tym zakresie żadnych ustaleń faktycznych (w szczególności nie stwierdził, że we wcześniejszym lub późniejszym okresie apelujący w K. nie zamieszkiwał ani nie wywodził z tego faktu skutków prawnych dla apelującego).

Niezasadny jest w szczególności zarzut naruszenia przez Sąd art. 227 k.p.c. mający polegać na prowadzeniu przez Sąd Okręgowy dowodów na okoliczności nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy i nieprowadzenie dowodu na okoliczności istotne dla tego rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy uczynił przedmiotem dowodu wszelkie okoliczności wskazywane przez strony, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy w świetle art. 227 k.p.c. Jednocześnie wskazać należy, iż zarzut ten był tym bardziej niezasadny, albowiem zgodnie z art. 6 k.c., znajdującym odpowiednie zastosowanie także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, inicjatywa dowodowa ciąży przede wszystkim na stronach – zatem to one muszą wskazywać okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy i przedstawiać dowody na ich poparcie z uwzględnieniem zasad rozkładu ciężaru dowodu. Ponadto wskazać należy, iż jeżeli apelujący uważał, że Sąd Okręgowy naruszył w powyższy sposób przepis art. 227 k.p.c., będący przepisem postępowania, winien na podstawie art. 162 k.p.c. zwrócić sądowi uwagę na takie uchybienie (o czym został pouczony na początku postępowania sądowego - k. 37-38), czego nie uczynił. Z uwagi na powyższe, nawet z tego tylko względu zarzut powyższy należało uznać za chybiony.

Za chybiony należało również uznać zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 316 § 1 k.p.c., albowiem Sąd Okręgowy dokonując oceny podjętych przez apelującego studiów podyplomowych wskazał jedynie na ich podjęcie i wskazał że – w przypadku ich zakończenia – kwalifikacje te jeszcze wzrosną. Sąd Okręgowy w ten sposób wskazał jedynie na możliwość warunkowego wystąpienia tej okoliczności w nieodległej przyszłości, stanowiącej logiczny skutek aktualnie podejmowanych przez apelującego działań. Niemniej jednak – co wynika z treści uzasadnienia - podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były posiadane przez apelującego dotychczas kwalifikacje (np. władanie językiem angielski w stopniu umożliwiającym nauczanie tego języka – por. str. 13, linia 18-19 uzasadnienia).

Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia przepisów art. 5 pkt 2 i art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U z 2011 r., Nr 127 poz. 721 t.j. ze zm.) poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, iż niepełnosprawność nie jest tym samym, co całkowita niezdolność do pracy. W tym zakresie należy w całości zgodzić się z Sądem Okręgowym, zatem zarzut naruszenia tego przepisu również należało uznać za chybiony.

Z uwagi na fakt, iż art. 6 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 t.j. ze zm.) wprost odwołuje się w zakresie pojęcia znacznego lub umiarkowanego stopniem niepełnosprawności do przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (a więc przepisów wyżej wskazanych), zarzut jego naruszenia również należy uznać za chybiony. Tym samym, niezasadny jest również zarzut pominięcia art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zasadny okazał się natomiast zarzut naruszenia przepisu prawa materialnego - art. 138 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poprzez jego błędną wykładnię. Słusznie wskazuje bowiem odwołujący, iż art. 138 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) posługuje się zwrotem niedookreślonym „szczególnie uzasadnione okoliczności”, co oznacza, iż ustawodawca nie określił enumeratywnego, zamkniętego katalogu okoliczności, które takie wymagania spełniają (w szczególności – wbrew stanowisku Sądu I instancji - nie są to tylko sytuacje, które wymienił w swoim uzasadnieniu ten sąd).

Z uwagi na powyższe oceny, czy zachodzą takie okoliczności, należy dokonywać indywidualnie w konkretnej sprawie.

Biorąc pod uwagę powyższe, oraz powyżej uwzględniony zarzut błędnej oceny stanu faktycznego w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy uznał odwołującego za osobę zdolną do zarobkowania w zakresie pozwalającym realną poprawę sytuacji bytowej i finansowej, a w konsekwencji zwrot nienależnie pobranego świadczenia z tytułu renty socjalnej, w

łącznie kwocie 611,67 zł, uznać należy, iż specyficzne okoliczności tej konkretnej sprawy, wzięte pod uwagę łącznie, wyczerpują pojęcie „szczególnie uzasadnionych okoliczności” w rozumieniu art. art. 138 ust. 6 ustawy.

Jak wskazano bowiem powyżej, z ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego oraz zgromadzonego materiału dowodowego, będącego podstawą tych ustaleń, wynika iż odwołujący od wielu lat cierpi na schorzenia psychiatryczne, a dotychczas podejmowane przez odwołującego próby zatrudnienia były właściwie bezskuteczne. Odwołujący od czasu ukończenia studiów wyższych był zatrudniony jedynie przez krótkie okresy. łącznie mniej niż rok zarobkowania w okresie kilkunastu lat od ukończenia studiów wyższych. Z dokumentacji medycznej zgromadzonej w aktach sprawy (nie kwestionowanej przez żadną ze stron) wynika, iż jest to powiązane z występującymi u odwołującego zaburzeniami chorobowymi.

W konsekwencji uznać należy, iż w sytuacji występowania u apelującego wieloletnich zaburzeń chorobowych, posiadane kwalifikacje zawodowe (wykształcenie wyższe prawnicze oraz biegłe władanie językiem angielski w stopniu umożliwiającym nauczanie tego języka), a nawet ich podniesienie wskutek ukończenia podjętych przez apelującego studiów podyplomowych, nie gwarantują apelującemu znalezienia stałego zatrudnienia zgodnie z tymi kwalifikacjami, ani nawet poniżej tych kwalifikacji, chociażby w niepełnym wymiarze czasu pracy. Apelujący podejmował w przeszłości zatrudnienie jedynie na bardzo krótkie okresy, nie powodujące stałej, realnej poprawy sytuacji bytowej i finansowej. Podkreślić należy, iż w sytuacji, gdy poprzednie zatrudnienie T. W. miało miejsce przed ponad 3 laty, możliwość znalezienia przez niego zatrudnienia (choćby dorywczego) po tak długim okresie oraz jego utrzymania przez okres pozwalający apelującemu na rzeczywistą poprawę sytuacji bytowej i finansowej uznać należy w okolicznościach tej konkretnej sprawy za nierealną z uwagi na istniejące zaburzenia o charakterze psychicznym.

Reasumując, w realiach niniejszej konkretnej sprawy, z uwagi zaburzenia psychiczne występujące u apelującego, powodujące niezdolność do zarobkowania w zakresie pozwalającym realną poprawę jego sytuacji bytowej i finansowej (w szczególności pozwalającej na zwrot nienależnie pobranego świadczenia z tytułu renty socjalnej, w łącznej kwocie 611,67 zł), uznać należało, iż zaszyły w niniejszej sprawie szczególnie uzasadnione okoliczności w rozumieniu art. art. 138 ust. 6 ustawy, przemawiające za odstąpieniem przez od T. W. zwrotu kwot nienależnie pobranych przez niego świadczeń z tytułu nienależnie pobranej renty socjalnej wskazanej w zaskarżanej decyzji.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w wyroku – tj. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdził, że T. W. nie jest zobowiązany do zwrotu kwoty zadłużenia z tytułu nienależnie pobranej renty socjalnej w wysokości 611,67 zł.

SSA Jolanta Cierpiął	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
----------------------	-----------------------	-------------------------------